

СЕКЦІЯ 6. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Герасимчук В. Г.

*аспірант кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Вінницького національного аграрного університету
м. Вінниця, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-290-9-35>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Сьогодні все більшого значення набуває усвідомлення об'єктивної необхідності розвитку сільських територій як основи реалізації регіональної політики, спрямованої на соціально-економічну перебудову та відродження українського села. Розвиток сільських територій передбачає зміну інституційних, економічних, екологічних, демографічних, соціальних, культурних факторів безпосереднього впливу на зростання якості життя сільського населення.

Глобальні політичні виклики, війна, процеси євроінтеграції й децентралізації в Україні стали пусковим механізмом для економічних перетворень розвитку сільських територій, які під час системної трансформації опинилися в кризовому соціально-економічному стані (скорочення зайнятості серед сільського населення, деградація соціальної сфери села, стрімке падіння чисельності населення, особливо у віддалених і малих селах), при якому знизився рівень добробуту та якості життя селян, незважаючи на багаті природні ресурси. Такий розвиток передбачає відродження всіх сфер життєдіяльності села, і передусім аграрного сектору економіки, а головне – селянства [1, с. 46].

Перед тим як розглядати основні теоретичні аспекти розвитку сільських територій України в умовах сьогодення важливим кроком є ознайомлення із визначеннями поняття «сільські території», які нами були проаналізовані в процесі нашого дослідження, табл. 1.

**Основні дефініції поняття «сільські території»
в контексті української реальності**

Джерело/автор	Суть поняття/визначення	Посилання
Павлов О. І.	Під сільською територією вважає, що це «територіальна одиниця самоуправління, що діє в рамках закону, заснована на історичному досвіді, традиціях господарювання, що об'єднує територіальну громаду з метою вирішення проблем і сприяння розвитку території». Аналізуючи поняття «сільські території», автор [3] відносить сільські території до складу більш глобальних утворень: біосфери, єдиної господарської системи країни та системи розселення, та вказує, що: «вони складаються з природних, соціальних, виробничо-господарських, політичних складових, які перебувають під управлінським впливом владних інститутів (територіальних громад, органів місцевого самоврядування, органів державної влади), бізнесових структур та громадських організацій. Усі структурні компоненти зазначеної системи перебувають у взаємозв'язку між собою, а також з елементами інших систем».	[2]
Юрчишин В. В.	Під сільською територією розуміє «складну і багатофункціональну природну, соціально-економічну і виробничо-господарську структуру і характеризується сукупністю властивих кожній з них особливостей: площею земельних угідь, на яких вона розміщена; чисельністю проживаючих і зайнятих у виробництві чи обслуговуванні людей; обсягами і структурою виробництва; розвитком соціальної і виробничої інфраструктури; формою зайнятості проживаючих на ній та іншими рисами».	[3, с. 6–7]
Мазур А.	відмічає, що «сільські території включають у себе: населення, сільськогосподарські та інші угіддя поза межами сільських поселень, органи самоврядування та громадянські організації».	[4]
Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність»	«Сільська місцевість – це території, що знаходяться за межами міст і є переважно зонами сільськогосподарського виробництва та сільської забудови».	-
Малік М. Й.	Трактує «сільську територію» як «історично сформовану в історично визначених межах системну сукупність, що поєднує в собі організаційно-територіальну (село, район) і територіальну-функціональну приналежність (виробництво, переробка, реалізація) сільськогосподарської продукції».	[5, с. 53].

Важливим аспектом організації розвитку сільських територій визнано об'єднання державних, регіональних і місцевих фінансових, матеріальних та інших зусиль і можливостей, що узгоджуватимуть і цілеспрямовано регулюватимуть свої дії, а також виконуватимуть взяті на себе завдання у визначені терміни та у встановлених обсягах [1, с. 50].

Зважаючи на думки вчених, сільську територію не можна розглядати лише відокремлено від галузі сільського господарства, а під розвитком сільських територій розуміємо, перш за все, зростання сільської економіки та зростання якості життя сільських мешканців.

На нашу думку, сільська територія – це організаційно-територіальна одиниця самоврядування, що знаходиться поза міськими населеними пунктами, має межі, історичний досвід, традиції і культуру, включає в себе наявні природні ресурси, інфраструктуру, характеризується економічним потенціалом розвитку залежно від специфіки певної території, розкриття якого залежить від дій та ініціатив сільського населення за реальної підтримки держави.

У процесі євроінтеграції України постають нові проблеми розвитку сільських територій, однією з яких є відповідність стандартів сільськогосподарської продукції нормам Європейського Союзу.

Основною суспільно значущою тенденцією сьогодення, що сприяє соціальному розвитку сільських територій, є децентралізація системи управління, в основі якої зміцнення потенціалу життєдіяльності сільських територіальних громад. Проведена в Україні реформа децентралізації покликана формувати дієздатний та наблизений до мешканців територіальних громад орган влади – місцеве самоврядування, який повинен сприяти розвитку сільських територій всіма доступними засобами.

Нині ознакою розвитку сільських територій має бути інклюзивність, тобто активне залучення до процесу проведених реформ всіх суб'єктів, кожний із яких є досить цінним.

Водночас слід враховувати, що світові процеси аграрного розвитку, за визначенням міжнародних експертів, зумовлюють необхідність становлення інклюзивного стану нового українського села, через підтримку конкурентоспроможності товаровиробників, локальних ринків продовольства, мобілізації місцевих активів для виробничої діяльності сільського населення, надходження інвестицій в особисті сільські господарства сімейного типу, сприяють зайнятості сільських жінок, молоді та вразливих верств населення. Усе зазначене має

потенціал до створення потужного й тривалого впливу на економіку країни, перетворення селян на виробників якісного продовольства, надавачів послуг сільської гостинності та менеджерів навколишнього середовища.

Також пріоритетним напрямом розвитку сільських територій виступає сільськогосподарська кооперація, яка допомагає зменшити витрати та збільшувати доходи селян, шляхом вироблення конкурентоспроможної продукції, можливостями контролювати якість останньої та збувати її за вищими цінами великими партіями [1, с. 47].

Поєднання сприятливих природно-кліматичних умов і потужного ресурсного потенціалу сільських територій створює реальні перспективи для нарощування інвестиційного потенціалу та підвищення інвестиційної привабливості сільських територій. Пріоритетними сферами ефективного використання природного-ресурсного потенціалу сільських територій є сільське та лісове господарство, видобуток та переробка мінерально-сировинних ресурсів за умови дотриманням норм сталого розвитку. Також, потенціал аграрного сектору нашої країни характеризується позитивною тенденцією економічного розвитку на основі інвестицій в нього та нових методів використання землі. Виважена державна інвестиційна політика в аграрній сфері має стати одним із найголовніших напрямів виходу з виробничої, фінансової й матеріально-технічної депресії аграрної сфери економіки. Розвиток конкретної сільської території регіону значною мірою залежить від її природно-ресурсного потенціалу та розвитку на ній підприємництва. Розвиток інвестиційного потенціалу сільських територій є базисом стійкого сільського розвитку та основою переорієнтації в зворотній бік сільської міграції. Також ріст інвестиційного потенціалу є основою у боротьбі з бідністю, розширення зайнятості та підвищення добробуту сільського населення, покращення якості життя, забезпечення можливостей для розвитку особистості.

Отже, вважаємо, що під «сільськими територіями» слід розуміти організаційно-територіальну одиницю самоврядування, що знаходиться поза міськими населеними пунктами, має чіткі просторово-адміністративні межі, історичний досвід, традиції і культуру, включає наявні природні ресурси, інфраструктуру, характеризується економічним потенціалом розвитку залежно від специфіки певної території, розкриття якого залежить від дій та ініціатив сільського населення за реальної підтримки держави. А розвиток сільських територій пов'язуємо із сільським господарством та сільськогоспо-

дарською діяльністю, тому в сучасних умовах вирішення проблем аграрного сектору може стати своєрідним рушієм подолання занепаду сільських територій.

Література:

1. Беженар І. М., Мамчур В. А., Малік Л. М., Германюк Н. В., Демченко О. В. Теорія сутності дефініції «сільські території». *Економіка АПК*. 2021. № 12. С. 46.

2. Павлов О. І. Сільські території як об'єкт наукового дослідження. *Державне будівництво*. 2006. № 1. URL: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/DeVu/2006-1/doc/1/04.pdf>.

3. Юрчишин В. В. Сільські території як системоутворюючі фактори розвитку аграрного сектора економіки. *Економіка АПК*. 2005. № 3. С. 6–7

4. Мазур А. Г., Дмитрик О. В. Господарства населення як економічна категорія та суб'єкт облаштування сільських територій. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 11. С. 7–20. URL: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/3392.pdf>.

5. Малік М. Й. До питання сталого розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. 2008. № 5. С. 51–58.